

Товкун Л.П.

*кандидат історичних наук, доцент,
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВИРОБНИЧОГО ПИЛУ ТА ВИРОБНИЧОГО ОСВІТЛЕННЯ У ХАРКІВСЬКОМУ ІНСТИТУТІ ГІГІЄНИ ПРАЦІ І ПРОФЗАХВОРЮВАНЬ У 30-Х РР. ХХ СТ.

У 30-х рр. ХХ ст. в Україні у практиці охорони праці визначився перехід від окремих компенсацій на шкідливих підприємствах до реального оздоровлення умов праці. Гігієна праці перейшла від гігієнічної характеристики окремих підприємств і професій до поглибленого вивчення впливу шкідливих факторів на організм (гігієнічна оцінка нових підприємств і нової техніки) та вироблення заходів для боротьби з ними (спеціальні санітарно-гігієнічні та санітарно-технічні заходи) [3, с. 20]. Для виконання цих завдань було створено спеціальну наукову базу, організовано мережу науково-дослідних інститутів і лабораторій [1]. Починаючи з 1923 р., одна за одною організовуються наукові установи з гігієни праці та професійної патології. Так, у 1923 р. у Харкові створено перший Український (Харківський) інститут робітничої медицини, якого згодом перейменували на Харківський інститут гігієни праці і профзахворювань [4].

Значна увага в Україні надавалася вивченню проблем виробничого пилу. Серед перших досліджень, які були виконані у цьому напрямі в Харківському інституті гігієни праці і профзахворювань, слід відзначити роботу М. С. Кармінського (1930), у якій представлені матеріали з морфології, мікрометрії та питомій вазі промислового пилу. А також дослідження Я. Д. Сахновського (1930), присвячені визначенню ефективності фільтруючих вкладишів протипилових респіраторів. На відміну від звичайних вагових методів, які допускали великі пропуски пилових часточок, Я. Д. Сахновський запропонував більш точний титрометричний метод [2, с. 99].

На початку 30-х р. ХХ ст. із відкриттям у Харківському інституті гігієни праці і профзахворювань спеціальної лабораторії розширюються дослідження щодо розробок методик заборів пилових проб, вивченню пилових часточок, запиленості на виробництві та ін. Також у довоєнні роки водночас із роботами методичного характеру проводилися і деякі дослідження з вивчення впливу пилу на організм людини.

Серед тематики робіт Українського (Харківського) інституту гігієни праці і профзахворювань також були широко представлені питання вентиляції виробничих приміщень. Тільки в цьому інституті була єдина на той час в СРСР велика аеродинамічна труба, яка була призначена для проведення досліджень в області аерації. Основними напрямками робіт у галузі вентиляції у довоєнні роки в Харкові були: вивчення питань природної вентиляції, виявлення закономірностей формування повітряного середовища у виробничому

приміщенні, визначення ефективності діючої вентиляції, виявлення дефектів і розробка заходів із подальшого раціонального облаштування вентиляції. Вивчення всіх цих питань здійснювалося в лабораторних і виробничих умовах, перш за все в коксохімічній, гірничорудній і машинобудівній промисловості. Перші роботи були проведені на початку 30-х р. XX ст. на Криворізьських копальнях. У результаті досліджень з'ясовані недоліки діючої вентиляції та розроблені рекомендації з її удосконалення в гігієнічному відношенні [2, с. 100].

Побудови нових заводів із величезними цехами та значним тепловиділенням у них вимагали широкого використання природного обміну повітря та його гігієнічної оцінки. У зв'язку з цим науковцями Харківського інституту гігієни праці і профзахворювань здійснено дослідження повітряного середовища у різних цехах.

Поряд із цими роботами на початку 30-х р. XX ст. в Україні розпочалися дослідження з гігієни виробничого освітлення. Ці дослідження переважно проводилися спочатку в Харківському інституті гігієни праці і профзахворювань, а згодом – у Київському та Дніпропетровському інститутах. Одночасно із роботами методичного характеру Харківський інститут гігієни праці і профзахворювань перший в СРСР розпочав дослідження в галузі природного освітлення виробничих будівель. Серед них визначними були роботи П. Ю. Пархоменка щодо вивчення впливу багаторазових відображень світла на освітленість всередині приміщень. Також вивчено світловий клімат для ряду місцевостей (П. Ю. Пархоменко, А. С. Михайлевич), що дозволило вирішити питання про найбільш вигідні з гігієнічної точки зору умов освітлення промислових будівель [2, с. 100].

Водночас із цим були виконані дослідження з вивчення та раціоналізації штучного освітлення. Зокрема, Харківський інститут гігієни праці і профзахворювань розробив нормативи раціонального освітлення для ливарних цехів рудничного виробництва (В. Н. Кияниця, А. Ф. Оттич), коксохімічної та металообробної промисловості (Е. Л. Слухай-Натальченко, І. А. Ленський та ін.).

Також велика увага приділялася розробці різних раціональних із гігієнічної точки зору видів світильників. Наприклад, під час досліджень умов праці зварювальників у зв'язку з необхідністю розрізняти поле зварювання перед початком роботи через захисні скельця окулярів був сконструйований спеціальний світильник, який забезпечував швидке та повне розрізнення деталей робочої поверхні.

Дослідження зорових функцій у залежності від типу світильника, розподіл яскравості на робочих деталях та інших умов освітлення дозволили встановити ряд практично-важливих закономірностей. Саме вони пізніше стали основою для рекомендацій із раціоналізації штучного освітлення промислових підприємств [2, с. 100].

Отже, Харківський інститут гігієни праці і профзахворювань зробив значний внесок у дослідження проблем виробничого пилу та виробничого освітлення в Україні у 30-х рр. XX ст. Зокрема, інститутом досліджено морфологію, мікрометрію та питому вагу промислового пилу; визначено ефективність фільтруючих вкладишів протипилових респіраторів; розроблено

методики заборів пилових проб, вивченню пилових часточок, запиленості на виробництві; вивчено вплив пилу на організм людини; вивчено питання природної вентиляції, виявлено закономірності формування повітряного середовища у виробничому приміщенні, визначено ефективність діючої вентиляції, виявлено дефекти і розроблено заходи з подальшого раціонального облаштування вентиляції; здійснено дослідження повітряного середовища у різних цехах; вперше в СРСР розпочато дослідження в галузі природного освітлення виробничих будівель; вивчено світловий клімат для ряду місцевостей, що дозволило вирішити питання про найбільш вигідні з гігієнічної точки зору умов освітлення промислових будівель; розроблено нормативи раціонального освітлення для ливарних цехів рудничного виробництва, коксохімічної та металообробної промисловості; розроблено різні раціональні з гігієнічної точки зору види світильників; досліджено зорові функції у залежності від типу світильника; результати досліджень розподілу яскравості на робочих деталях та інших умов освітлення стали основою для рекомендацій із раціоналізації штучного освітлення промислових підприємств в СРСР.

Список використаних джерел:

1. Абрамович М. 1 Всеукраинское совещание по изучению и борьбе с профзаболеваниями / М. Абрамович // Профилактическая медицина. – 1929. – № 2. – С. 153.
2. Грандо А. А. Развитие гигиены в Украинской ССР / А. А. Грандо. – К.: Здоров'я, 1975. – 198 с.
3. Кундиев Ю. И. Институт сквозь призму эпох / Ю. И. Кундиев. – К.: ВД «Авіценна», 2014. – 352 с.
4. Товкун Л. П. Діяльність науково-дослідних інститутів гігієни праці та професійних захворювань на теренах України в 1923-1941 рр. / Л. П. Товкун // Переяславський літопис. – Вип. 7. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 151–162.

Чичикало М.А.

студентка,

Херсонський державний університет

КЕНСІНГТОНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ТА ЙОГО РОЛЬ У БОРОТБІ ЗА НАДАННЯ ВИБОРЧОГО ПРАВА ЖІНКАМ У ХОДІ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ РЕФОРМИ 1867 РОКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Друга половина XIX ст. в історії Великобританії характеризується як період активних парламентських реформ. Відповідаючи на виклики часу, уряд був змушений переглянути виборчі цензи, що значно розширило коло осіб, яким надавалося право голосу. Разом з тим, у ході реформи 1832 р. у законі вперше було прописано про виборче право саме чоловіків, виключивши тим самим термін «особа». Таке пряме обмеження жінок, серед яких були платники податків, до того ж із необхідним віковим і майновим цензом, залишало їх без права голосу. Це стало поштовхом для початку їх об'єднання у різного типу